

STUDIE

LOCKDOWNS, STEUNMAATREGELEN EN UITGESTELDE ZORG HEBBEN IMPACT OP ARBEIDSONGESCHIKTHEID

Tijdens de twee lockdownperiodes in 2020 daalde het aantal getuigschriften voor arbeidsongeschiktheid

Een publicatie van de Onafhankelijke Ziekenfondsen

Lenniksebaan 788A • 1070 Brussel

T: 02 778 92 11

commu@mloz.be

Redactie > Luk Bruyneel, Güngör Karakaya, Sébastien Alexandre

www.mloz.be

(©) Onafhankelijke Ziekenfondsen / Brussel, september 2021

(Ondernemingsnummer 411 766 483)

LOCKDOWNS, STEUNMAATREGELEN EN UITGESTELDE ZORG HEBBEN IMPACT OP ARBEIDSONGESCHIKTHEID

Tijdens de twee lockdownperiodes in 2020 daalde het aantal getuigschriften voor arbeidsongeschiktheid

Inhoud

01	Inleiding	3
02	Uitzonderlijke dalingen.....	3
03	Lockdowns en thuiswerk	5
04	Uitstel van preventieve en curatieve zorg.....	5
05	Steunmaatregelen	5
06	Communicerende vaten.....	6
07	Nabericht: werkbelasting voor de ziekenfondsen.....	7

01

INLEIDING

Tijdens de twee lockdownperiodes in 2020 daalde het aantal getuigschriften voor arbeidsongeschiktheid, vergeleken met diezelfde periodes in 2019. En dat zowel voor psychosociale als lichamelijke aandoeningen. Uitgestelde zorg als gevolg van de pandemiemaatregelen, tijdelijke werkloosheid en bijbehorende steunmaatregelen lijken aan de basis te liggen van deze daling.

De voorbije jaren zagen we steeds hetzelfde: het aantal arbeidsongeschiktheden en langdurige arbeidsongeschiktheden nam voortdurend toe. Maar in maart 2020, bij de start van de eerste lockdown, werd een eerste invloed van de coronacrisis op de arbeidsongeschiktheden duidelijk. Op dat moment ontstaat er een nooit geziene piek in het aantal getuigschriften ‘aanvang arbeidsongeschiktheid’. Dit getuigschrift is nodig om een arbeidsongeschiktheidsuitkering te krijgen (Figuur 1). Op deze piek volgde vrijwel meteen een scherpe daling in april en mei 2020.

02

UITZONDERLIJKE DALINGEN

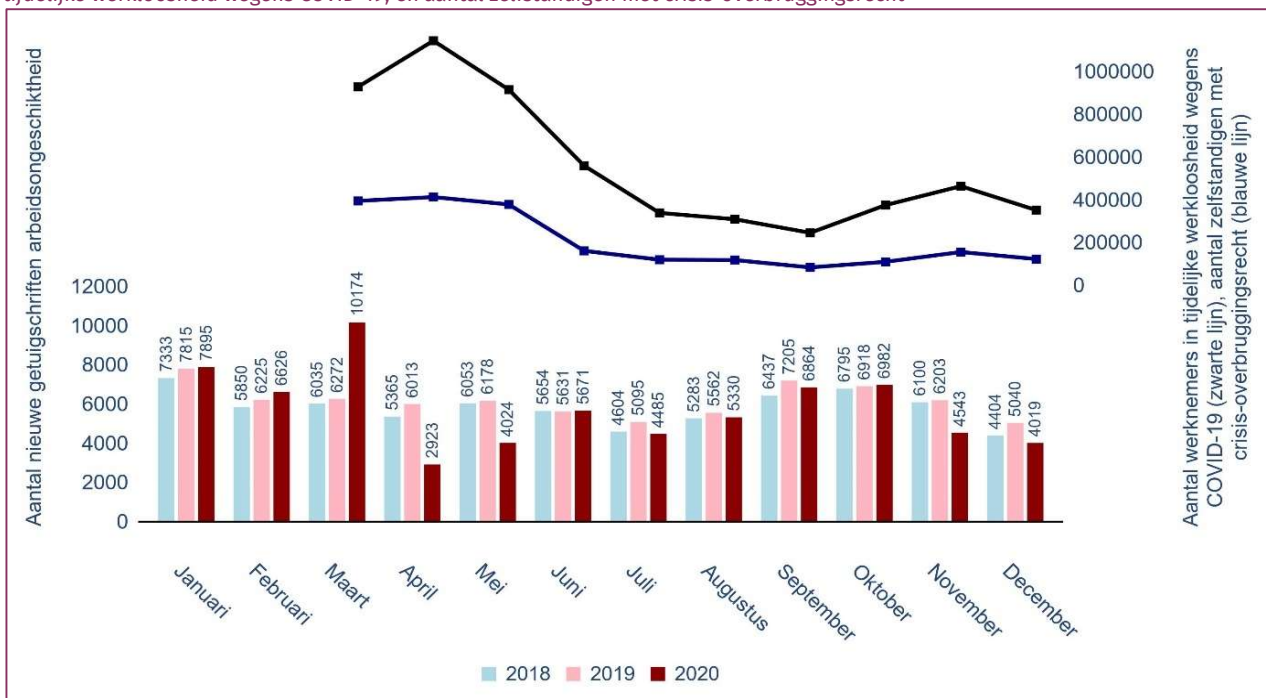
Tussen mei en oktober 2020 lijken de cijfers vervolgens op die van de jaren voordien. Maar in november en december 2020 zien we opnieuw een grote terugval van het aantal getuigschriften ‘aanvang arbeidsongeschiktheid’. Zulke schommelingen in cijfers gebeurden ook de voorbije jaren, maar nooit zo uitgesproken. Ondanks de hevige piek in maart 2020, die in een eerder studie van de Onafhankelijke Ziekenfondsen¹ werd aangetoond, hebben de uitzonderlijke dalingen in april-mei en november-december ertoe geleid dat het totale aantal nieuwe getuigschriften voor arbeidsongeschiktheid voor het eerst lager lag ten opzichte van het jaar voordien: 69.536 in 2020 ten opzichte van 74.157 in 2019.

De daling is te zien bij zowel psychosociale als lichamelijke aandoeningen (Figuur 2). We observeren bijvoorbeeld een daling van 17 % in het aantal getuigschriften omwille van depressie, waarmee we zelfs onder het niveau van 2018 zakken. Hetzelfde kan gezegd worden voor de daling van 14 % in lage rugpijn.

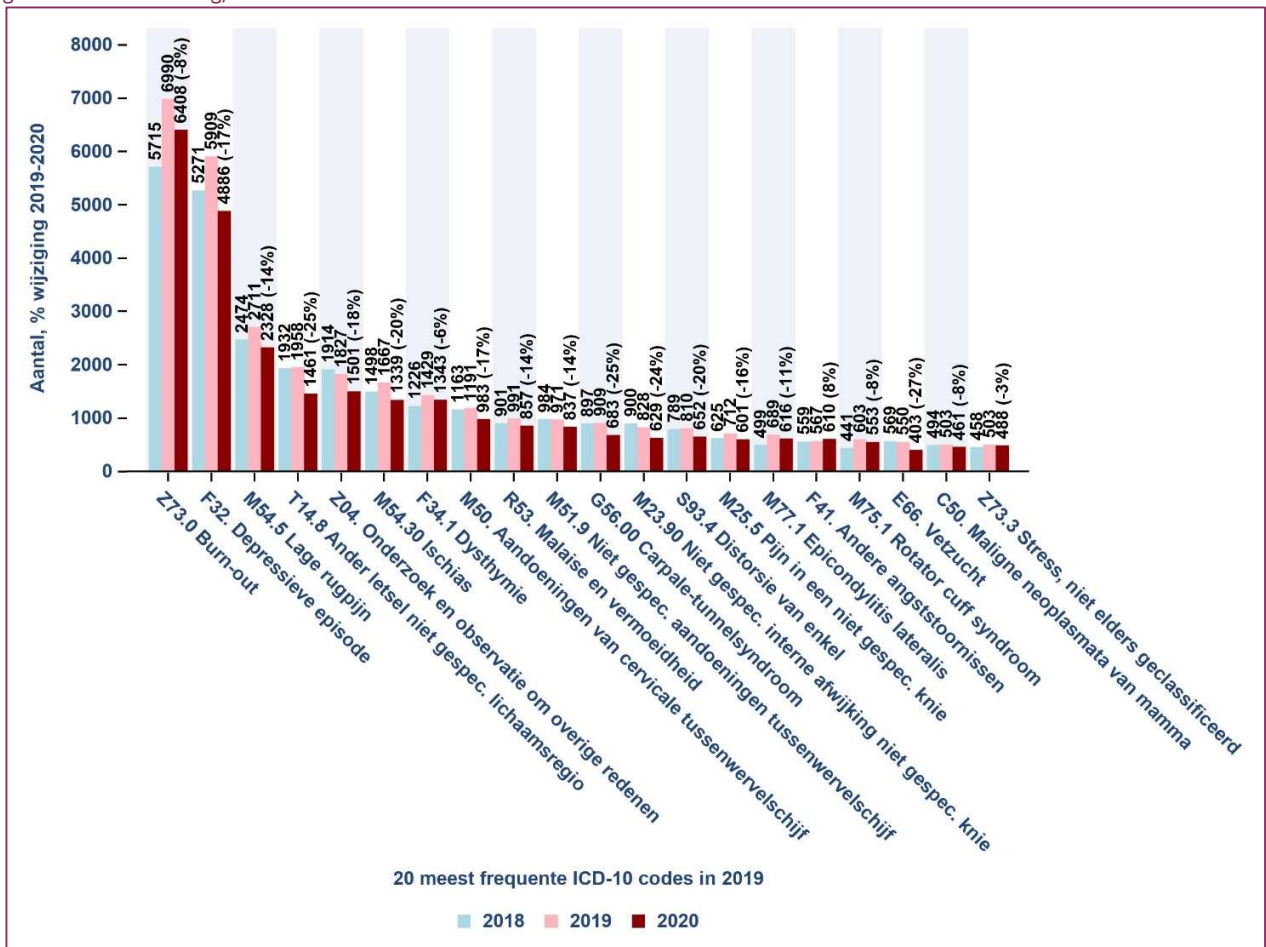
---

¹ Onafhankelijke Ziekenfondsen, 16 februari 2021, COVID-19 zichtbaar aanwezig in cijfers arbeidsongeschiktheid.

Figuur 1. Aantal nieuwe getuigschriften arbeidsongeschiktheid dat later aanleiding gaf tot een uitkering, het aantal werknemers in tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19, en aantal zelfstandigen met crisis-overbruggingsrecht

Figuur 2. Twintig meest frequente ICD-10-codes op nieuwe getuigschriften arbeidsongeschiktheid in 2019 – en die later aanleiding gaven tot een uitkering, en evolutie tussen 2018 en 2020

03

LOCKDOWNS EN THUISWERK

Hoe verklaren we deze opvallende cijfers in april-mei en november-december? Waarschijnlijk spelen de lockdowns van 17 maart 2020 tot 5 april 2020 en van 2 november tot 13 december 2020 een belangrijke rol. Tijdens die periodes werd thuiswerken de norm. Voor de lockdowns werkte ongeveer een vierde van de werkende bevolking soms of regelmatig thuis. Tijdens de lockdownperiodes steeg dit tot ruim boven 30 %, met pieken tot 39 % in mei en november.² Het is dus plausibel dat thuiswerken aanleiding geeft tot minder aanvragen voor ziekteverlof omdat men zich psychosociaal beter voelt. Dat blijkt ook uit het feit dat 2 op de 3 personen die door de coronacrisis meer telewerken, daar tevreden mee zijn³. Maar ook het lichamelijk welzijn lijkt te verbeteren door het thuiswerk: een afname in het aantal contacten leidt immers tot minder overdracht van ziekten. Dit wordt gestaafd door het kortstondig ziekteverzuim dat in 2020 7,4 % lager lag dan in 2019, ondanks een piek in maart 2020 (62 % hoger dan in maart 2019).⁴

04

UITSTEL VAN PREVENTIEVE EN CURATIEVE ZORG

Een andere mogelijke oorzaak van deze daling in arbeidsongeschiktheid is het uitstel van zowel preventieve als (niet-dringende) curatieve zorg. Wat hier vooral opvalt, is een daling in het aantal ziekenhuisopnames, vooral door de maatregelen opgelegd door de overheid. In de eerste lockdown zien we een daling van 47 % in het aantal ziekenhuisopnames, ten opzichte van 2019. In de tweede lockdown waren er een kwart minder opnames.⁵

05

STEUNMAATREGELEN

Tussen 2019 en 2020 daalde het aantal werkenden en ook de werkgelegenheidsgraad van de 15-64-jarigen ging naar beneden.⁶ Daar tegenover staat dat het aantal werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen steeg met 3 % ten opzichte van 2019. Om deze laatste stijging te vergelijken: ten gevolge van de bankencrisis in 2009 was er een toename van 7,5 %.⁷ In 2020 gingen meer mensen op pensioen voor de leeftijd van 65 jaar dan in 2019: 11,6 % meer werknemers en 3,6 % meer zelfstandigen.⁸

---

² Statbel, 15 januari 2021, Maandelijkse cijfers over de arbeidsmarkt – november 2020.

³ Baert et al, 2020, The COVID-19 Crisis and Telework: A Research Survey on Experiences, Expectations and Hopes.

⁴ Acerta, 18 februari 2021, VUB en Acerta: opvallend laag kort ziekteverzuim.

⁵ IMA, 20 april 2021, COVID-19-statistieken ziekenhuisopnames.

⁶ Statbel, 29 maart 2021. Gevolgen van de COVID-19-crisis voor de Belgische arbeidsmarkt in 2020 blijven globaal genomen beperkt.

⁷ RVA, 2021, De RVA in 2020 – Volume 2: indicatoren van de arbeidsmarkt en evolutie van de uitkeringen.

⁸ Acerta, 1 juni 2021, Meer Belgen vervroegd op pensioen tijdens coronacrisis.

De overheid creëerde verschillende steunmaatregelen, zoals tijdelijke werkloosheid omwille van COVID-19 voor werknemers en het crisis-overbruggingsrecht door corona voor zelfstandigen. Alle tijdelijke werkloosheid als gevolg van het coronavirus tussen 13 maart 2020 en 31 augustus 2020 en tussen 1 oktober 2020 en 30 juni 2021 kan als tijdelijke werkloosheid wegens overmacht worden beschouwd. Voor deze maatregel werd een sterk vereenvoudigde aanvraagprocedure en betalingsprocedure ingevoerd. Zelfstandigen die hun zelfstandige activiteit geheel of gedeeltelijk moeten onderbreken omdat ze getroffen werden door de sluitingsmaatregelen van de overheid, kunnen aanspraak maken op verschillende vormen van het crisis-overbruggingsrecht omwille van corona. Beide steunmaatregelen zijn veelgebruikt: in april waren er 1.145.571 werknemers in tijdelijke werkloosheid door COVID-19 en 413.915 zelfstandigen deden een beroep op het crisis-overbruggingsrecht (Figuur 1). Voor 2020 komen de totale uitgaven voor deze maatregelen neer op respectievelijk 4,26 miljard euro en 3,37 miljard euro.^{9,10}

Het is mogelijk dat personen die normaal in arbeidsongeschiktheid terecht zouden komen, een beroep hebben gedaan op deze steunmaatregelen. Er is een duidelijke link tussen een hoog gebruik van de steunmaatregelen en een laag aantal nieuwe getuigschriften arbeidsongeschiktheid (Figuur 1) na maart 2020. Tijdelijke werkloosheid gaat immers vaak om korte periodes, net zoals arbeidsongeschiktheden van korte duur. De kans is dus groot dat een daling van de arbeidsongeschiktheden van korte duur in relatie staat tot de stijging van het aantal personen in tijdelijke werkloosheid.

06

COMMUNICERENDE VATEN

We kunnen dus stellen dat de mogelijke oorzaken van de daling in arbeidsongeschiktheid van tijdelijke aard zijn, omdat er een link is met de maatregelen die werden genomen naar aanleiding van de pandemie. Zo beïnvloedde uitgestelde preventieve en curatieve zorg het aantal ziekenhuisopnames. We kunnen ook zeggen dat de steunmaatregelen en arbeidsongeschiktheid als communicerende vaten hebben gewerkt. Zo iets zagen we in het verleden al voor werkloosheid en arbeidsongeschiktheid: de daling in werkloosheid sinds 2015 heeft geleid tot een stijging in arbeidsongeschiktheid. Het is dus belangrijk dat we tijdig inspelen op dit complexe samenspel en rekening houden met de invloed die de takken van de sociale zekerheid op elkaar hebben. Dit is zonder meer een aandachtspunt voor toekomstige hervormingen van pensioenen en arbeidsongeschiktheid.

---

⁹ RVA, 2021, Tijdelijke werkloosheid wegens CORONAVIRUS COVID-19.

¹⁰ David Clarinval, 12 februari 2021. David Clarinval maakt de recentste cijfers bekend betreffende het dubbele overbruggingsrecht en het overbruggingsrecht bij omzetsdaling.

NABERICHT: WERKBELASTING VOOR DE ZIEKENFONDSEN

De daling in het totale aantal nieuwe getuigschriften voor arbeidsongeschiktheid mag niet de indruk wekken dat de werkbelasting voor de ziekenfondsen is afgenomen. Met betrekking tot arbeidsongeschiktheid toonde onze vorige studie over de impact van COVID-19 reeds aan dat heel wat leden een getuigschrift indienden voor (heel) korte periodes van afwezigheid, zonder nadien beroep te doen op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Deze dossiers zitten in bovenstaande cijfers niet vervat, maar vragen wel de nodige inspanning om te verwerken. Daarnaast hebben heel wat leden vragen gesteld over de aanvullende uitkering voor werknemers die arbeidsongeschikt worden tijdens de COVID-19-periode.

Ook is de algemene belasting gestegen door onder andere: een stijging in het aantal aanvragen verhoogde tegemoetkoming en alle bijkomende benodigde bewijsstukken die dienen te worden opgevraagd (bv. overbruggingsrecht, premies,...); een stijging in het aantal zelfstandigen dat werd gecontacteerd in verband met de status van hun dossier omdat zij een uitstel van betaling hebben ontvangen; en de mogelijkheid om via email aanvragen voor medische akkoorden in te dienen in plaats van op papier, hetgeen leidde tot langere afhandeltijden gezien dit niet in de voorzien flow terechtkwam. De Verzekeringsmaatschappij van Onderlinge Bijstand werd geconfronteerd met vragen van leden doordat de vergoeding van de ambulante kosten vooraf en achteraf werd verlengd, wat heel wat vragen opriep bij leden.

Tot slot worden de ziekenfondsen sinds de gezondheids crisis overspoeld met vragen die veelal geen ziekenfondsmaterie zijn, zoals het bekomen van een uitkering tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19, risicopatiënten die vragen of ze voorrang kunnen krijgen op het vaccin, hoe een Europees digitaal coronacertificaat (EUDCC) kan worden bekomen, etc.

Lenniksebaan 788A in - 1070 Anderlecht
T 02 778 92 11

Onze studies op www.mloz.be

(©) Onafhankelijke Ziekenfondsen / Brussel, september 2021
(Ondernemingsnummer 411 766 483)

De Onafhankelijke Ziekenfondsen groeperen:

